

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	F.J.H. van der Zanden	Datum	8 december 2021
Doorkiesnummer	030-28 64973	Kenmerk	8874029
E-mail	f.van.der.zanden@utrecht.nl	Onderwerp	Vernieuwd Handboek Openbare Ruimte
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over het vernieuwde Handboek Openbare Ruimte, dat wij op 13 juli 2021 hebben vastgesteld. Het handboek biedt richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte, die worden toegepast bij het opstellen en toetsen van inrichtingsplannen en aanpassingen door ontwikkelend beheer. Het is een instrument voor het uitvoeren van het beleid voor de openbare ruimte. De eerste versie van het handboek is door de gemeenteraad vastgesteld in 2000. Later is de inhoud gepubliceerd op de [gemeentelijke website](#).

Het Handboek Openbare Ruimte tot heden

In de afgelopen jaren werden onderdelen van het handboek enkele malen aangepast. Deze aanpassingen beperkten zich tot het bijwerken van technische eisen en specificaties. Verder werden in het Handboek verwerkt:

T1551/2016 Het gebruik van gerecycled materiaal opnemen in het Handboek Openbare Ruimte. In het handboek zijn concrete eisen voor het gebruik van gerecycled materiaal opgenomen. Tot heden zijn dit eisen voor verhardingsmaterialen, verreweg de meest omvangrijke materiaalstroom in de openbare ruimte. In het handboek staat, dat in de ontwerpfase het hergebruik van vrijkomende verhardingsproducten moet worden overwogen. In nieuwe asfalt- en betonproducten zijn minimum-percentages voorgeschreven voor het aandeel van hergebruikte grondstoffen in het product. De technische ontwikkelingen op dit vlak worden bijgehouden, zodat het aandeel van hergebruik stapsgewijs kan worden vergroot. De eisen in het handboek worden regelmatig hierop bijgewerkt, waarbij altijd wordt gezocht naar een balans tussen ontwikkelingen en de door ons gehanteerde beheer-technische eisen.

SV/136/2018 Opties voor slim straatmeubilair in de uitwerking van de kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte.

In het handboek zijn de objecten opgenomen, waarmee in Utrecht pilots lopen. Als de pilots zijn geëvalueerd en als er nieuwe pilots komen, dan wordt de inhoud van het handboek hierop aangepast.

Het vernieuwde Handboek Openbare Ruimte 2021

In het vernieuwde handboek zijn om de volgende redenen extra aanpassingen doorgevoerd.

1. Rond het Handboek waren veel vragen over de samenhang met andere instrumenten, zoals de Nota Beheer Openbare ruimte, de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte, het Utrechts Planproces en over de positie binnen de Omgevingsvisie Utrecht. Aan het handboek is een inleiding toegevoegd, met daarin een toelichting van het gebruik en uitleg over de samenhang met andere instrumenten en de positie binnen de Omgevingsvisie Utrecht.

2. In [2016](#) heeft de gemeenteraad de kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte vastgesteld. Deze bevat de beleidskaders voor het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Verder staan er in het Coalitieakkoord Ruimte voor Iedereen uit 2018 maatregelen voor een Gezonde Stedelijke Leefomgeving, die deels vorm moeten krijgen in de openbare ruimte. Het Handboek Openbare Ruimte was nog niet voldoende aangepast op het toepassen van dit beleid in de dagelijkse praktijk. De maatregelen voor de openbare ruimte uit het Coalitieakkoord 2018 zijn uitgewerkt tot leidende principes voor de inrichting van de openbare ruimte. Deze zijn in het handboek opgenomen onder de titel: Gezond Leefklimaat. De ruimtelijke hoofdstructuur en de kwaliteitsniveaus uit de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte zijn herkenbaar gemaakt in de indeling en inhoud van het handboek.

3. In de loop van de tijd groeide het handboek uit tot een bundel afzonderlijke documenten, die op de gemeentelijke website stonden. Voor de gebruikers was dit niet praktisch. De afzonderlijke documenten van het oude Handboek zijn ondergebracht in één digitaal document, dat via de website van de gemeente beschikbaar is.

4. In het vernieuwde handboek is verwerkt:

T1550/2016 Wethouder Geldof neemt motie 265 (Flexibel omgaan met kwaliteitsniveaus openbare ruimte) over. Deze motie draagt ons op om flexibel om te gaan met de gebiedsindeling, die hoort bij de kwaliteitsniveaus uit de vastgestelde Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte. Zo kan worden ingespeeld op veranderend gebruik, initiatieven vanuit de stad en andere ontwikkelingen. Op basis van de motie is het altijd mogelijk om een wijzigingsvoorstel voor de gebiedsindeling in te dienen, waardoor de vereiste flexibiliteit gewaarborgd is. In het vernieuwde handboek is deze mogelijkheid expliciet benoemd.

M48/2018 Geef ecologie de doorslag bij soortkeuze. Er is toegezegd te streven naar een versterking van ecologie als criterium voor soortkeuze. In het handboek is dit opgenomen in het nieuwe hoofdstuk met de leidende principes voor een gezond leefklimaat en in de inrichtingsprincipes voor groenvoorzieningen. Het accent ligt op het vergroten van de biodiversiteit en het toepassen van overwegend inheemse soorten.

M63/2019 Groen van bijzaak naar standaard werkwijze (groen tenzij). In het nieuwe hoofdstuk met de leidende principes voor een gezond leefklimaat is het zo groen mogelijk inrichten van de openbare ruimte benoemd: waar het kan vervangen we bestaande verharde oppervlakken door groen en de aanleg van nieuwe verhardingen houden we beperkt.

T264/2019 Afstandscriterium voor bankjes in centrumgebieden en nabij verzorgingshuizen. Het afstandscriterium van maximaal 200 meter is opgenomen in de richtlijn "voetpaden voor iedereen", die onderdeel is van het handboek.

19/T308(M134): Klimaatadaptatie en onderhoud openbare ruimte gaan hand in hand.

De Visie Klimaatadaptatie en de Visie Water en Riolering, die onlangs voor inspraak zijn vrijgegeven, geven hier invulling aan. In het vernieuwde handboek is de uitwerking ondergebracht in de leidende principes voor een gezond leefklimaat en in de inrichtingsprincipes voor verhardingen, rioleringen en water.

SV 275/2020 Vraag 16 over lichtvervuiling door aanlichten van gebouwen, bomen etc. In het handboek zijn onder de inrichtingsprincipes voor verlichting instructies opgenomen voor het beperken van het uitstralen van licht naar groen, water en de hemel.

Burgemeester en wethouders

Datum 8 december 2021
Kenmerk 8874029

De toezegging *T305/2019 Veiligheidsverleiding* staat nog open. Toegezegd is te bekijken, waar en hoe in Utrecht het gevoel van veiligheid én het gedrag van mensen kunnen worden verbeterd door gebruik te maken van bijvoorbeeld licht, geuren, kleuren, geluid, structuren, speelelementen, beelden en groen. De ambitie om deze aspecten meer bij de inrichting van de openbare ruimte te betrekken is nog niet concreet genoeg om in het handboek onder te kunnen brengen. Er wordt een inventarisatie en analyse van de genoemde middelen voor veiligheidsverleiding in de openbare ruimte uitgevoerd. De resultaten worden verwerkt in de eerstvolgende technische update van het handboek.

Vanaf heden is het vernieuwde Handboek Openbare Ruimte 2021 voor iedereen beschikbaar via de [gemeentelijke website](#). We verwachten dat het handboek initiatiefnemers zal helpen om plannen voor de openbare ruimte te realiseren, die optimaal bijdragen aan een gezond leefklimaat. Het vernieuwde handboek zal regelmatig worden bijgehouden op technische ontwikkelingen en ervaringen rond het inrichten en beheren van de openbare ruimte.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,